

תמונת מצב חודשית מאי 2016

מדד דן אנד ברדסטריט
להערכת החוסן הפיננסי במגזר העסקי

אין לשכפל דו"ח זה, במלואו או בחלקו, בכל צורה שהיא. דו"ח זה נמסר לידיך ע"י דן אנד ברדסטריט (ישראל) (דן אנד ברדסטריט), ומיועד לשימושך הבלעדי לסיוע בהחלטות עסקיות בלבד. דן אנד ברדסטריט אינה ערבה לדיוק המידע בדו"ח ואינה אחראית לכל הפסד או נזק אשר יגרם לחברה או נציגיה כתוצאה מתהליך איסוף המידע ומסירתו. מוצר זה נהנה מהגנת זכויות יוצרים וכל העתקה ו/או שימוש בלתי מורשה מהווה הפרת זכויות. דן אנד ברדסטריט (ישראל) (c) 2015

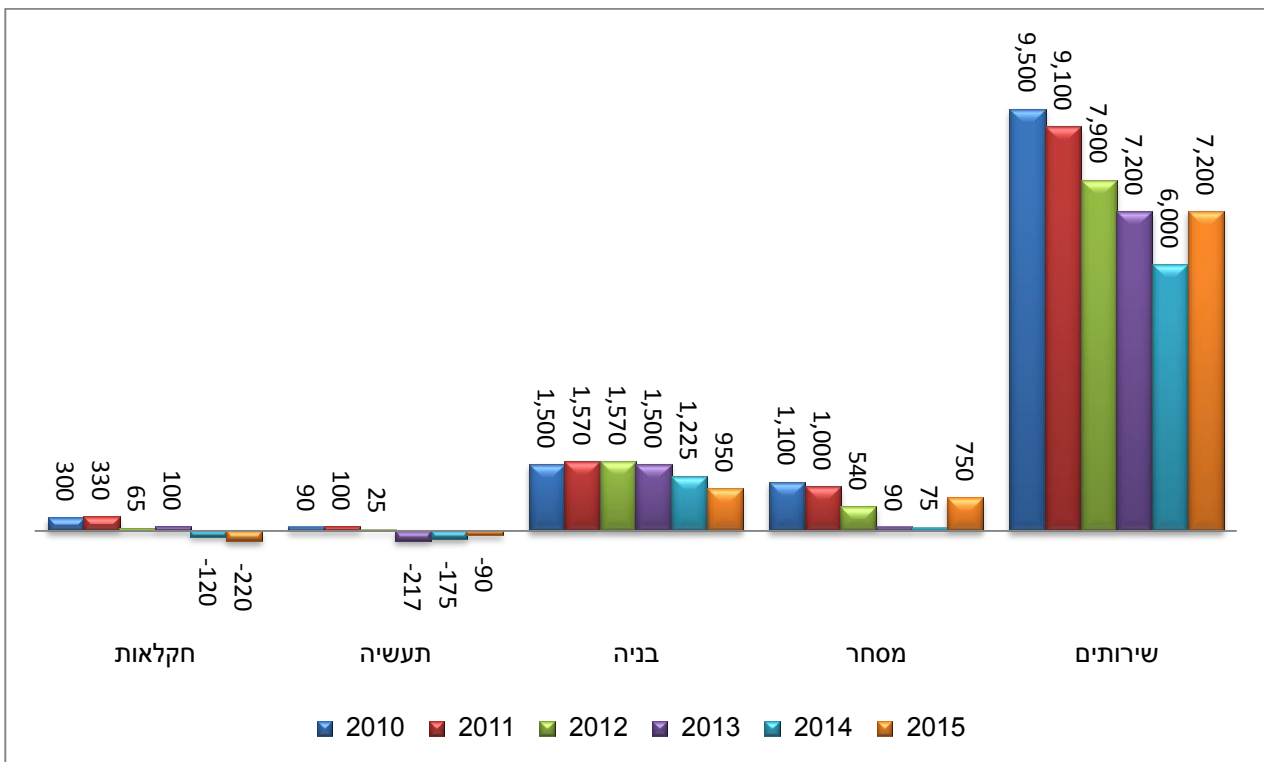

1. המשק הישראלי – הצמיחה של השנים האחרונות עוד תתפוצץ לנו בפרצוף

מנוע הצמיחה העיקרי בשנים האחרונות הוא הצריכה הפרטית, ובאופן מדאיג, לא רק שהממשלה לא רואה בכך בעיה, אלא רואה בכך דבר חיובי ואף מעודדת את ההתבססות על מנוע צמיחה זה. מנועי הצמיחה המסורתיים של המדינה – יצוא והשקעות, התפוגגו כלא היו, ואנו לא מזהים כל אינדיקציה לחזרתם כמנועי צמיחה. תפישת הממשלה היא שהיצוא מושפע מהאטה בסחר העולמי, ומאחר שמדובר במשתנה שאין לה יכולת להשפיע עליו, היא אינה יכולה לעודד את היצוא, אך לממשלה יש כלים לעידוד היצוא, ועליה להשתמש בהם גם אם אינם פופולריים. מדינות נלחמות היום על יצירה ו/או שמירה על היתרון התחרותי שיש להן ביצוא וכך גם צריכה הממשלה לנהוג. המשק הישראלי הוא משק קטן שחייב להיות מבוסס על יתרונות תחרותיים בשוקי היצוא.

כ-10% ממשרות השכיר בישראל מסופקות על ידי מגזר התעשייה והתרומה של המגזר לתוצר עומדת על 27%. בשלוש השנים האחרונות, התוספת נטו של עסקים במגזר התעשייה היא שלילית. במהלך התקופה הזו נסגרו 500 מפעלים יותר מאשר נפתחו.

תוספת נטו של עסקים לפי מגזר, בשנים 2010 עד 2015

* מקור: דן אנד ברדסטריט

2. מיוחד – ענף האנרגיה הסולארית

ענף האנרגיות המתחדשות בישראל הוחל בשנת 2008 עם חלוקת מכסת הייצור הראשונה, והחל לצבור תאוצה בשנת 2009 בהתאם להחלטת ממשלה שקבעה בתחום זה יעד ייצור של 10% מצריכת החשמל עד שנת 2020.¹ כמו כן נקבע יעד ביניים של 5% עד שנת 2014, אולם יעד זה לא הושג – נכון לסוף שנת 2014 ייצור האנרגיה המתחדשת מכלל האנרגיה נאמד בכ-1% בלבד.

אי-השגת היעד נבע מאופי פעילות הענף בישראל בשנותיו הראשונות: בין השנים 2008-2012 הענף פעל תחת מתן תעריפי הזנה ליזמים², שהיו גבוהים ממחיר החשמל לצרכן שמקורו בתחנות הכוח של חברת החשמל, ולכן היוו מעין סובסידיה (העלות העודפת של האנרגיות המתחדשות, כפי שהוערכה בשנים אלה, ואשר סובסדה באמצעות תעריפי ההזנה, גולמה במחירי החשמל לצרכן, כלומר הוטלה על כלל צרכני החשמל במשק). מצב זה, לצד סיומן של מכסות ייצור קיימות, הביא לאי-פתיחת מכסות חדשות ולקיפאון ענפי בשנים 2012-2013. יחד עם זאת, ירידת תעריפי ההזנה בין מכסה למכסה, כפונקציה של הירידה הניכרת במחירי הפאנלים הסולאריים המשמשים להתקנת המערכות, העלתה את הדיון על סדר היום בענף, וקרבה את המשק בישראל למצב של "Grid Parity"³. זאת במקביל להשלמת דו"ח בנושא "תעריף כלכלי" לאנרגיות מתחדשות בדצמבר 2012 על ידי 'המועצה הלאומית לכלכלה'⁴, שהמליץ לממשלה על קריטריונים לקביעת תעריפי הזנה חדשים, המשקפים את התועלת של האנרגיות המתחדשות למשק. אלה הובילו לתוקפו של הסדר נוסף, "מונה נטו"⁵, המהווה מנוע צמיחה חדש לענף, ואשר הוחל בפועל במהלך שנת 2015. החשמל המיוצר בהסדר זה אינו נושא עלות עודפת למשק, ובכך מקיים מצב של "שוויון רשתי". בנוסף, במטרה להתכוון מחדש ליעד בשנת 2020, במהלך אוקטובר 2014 אישרה הממשלה הסטת מכסות מטכנולוגיות רוח, ביו-גז ותרמו-סולארי לטכנולוגיה פוטו-וולטאית (PV) בהספק כולל של 520MW⁶. ועידת האקלים שנערכה בפריז בסוף שנת 2015, צפויה לספק רוח גבית אף היא לפעילות הענף בישראל במהלך השנים הקרובות.

הרגולציה בענף והקיפאון הענפי בשנים 2012-2014 הביאו ליציאת שחקנים רבים מהענף ולהתכנסות הענף למספר מצומצם של שחקנים. כך פעילים כיום בענף כ-30 שחקנים, מתוכם כ-10 חברות בעלות חוסן פיננסי, החולשות על עיקר הפעילות, ולצדם עסקים קטנים יותר העוסקים בהתקנת מערכות קטנות יותר. זאת לאחר שבעבר, בשנת 2011, פעלו בענף כ-100 עסקים שונים.

הפעילות בענף מתבצעת בהתאם לסוג המערכות המותקנות, תוך התמחות לפי סוג המערכות. מתוך החברות המובילות, מחציתן פעילות בעיקר בתחום המערכות הקטנות והבינוניות (כולל מערכות הסדר "מונה נטו"), ומחציתן פעילות בעיקר בתחום המערכות הגדולות.

¹ החלטת ממשלה 4450, ינואר 2009.
במסגרת זה התחייבה חברת החשמל לקנות את כלל החשמל המיוצר במתקנים בתעריף קבוע, המובטח לתקופה של 20 שנה.²
(או נמוך) PV ידוע בשם "שוויון רשתי" – מצב בו עלות הייצור של חשמל בעזרת פנאלים סולאריים פוטו-וולטאיים³) ממחירי החשמל הקונבנציונאלי לצרכן (כפי שמוצעים על ידי חברת החשמל).
בראשות הפרופסור יוג'ין קנדל.⁴
משמעותו קיזוז החשמל המתחדש מחשבון החשמל של בעל המתקן, ללא קבלת תעריף מיוחד בגין החשמל המיוצר.⁵
⁶ החלטת ממשלה 2117, אוקטובר 2014.

סוגי המערכות הקיימות בענף

- מערכות פוטו-וולטאיות קטנות ובינוניות (הספק של עד 5MW) – רוב המכסות למתקנים אלה ניתנו בשנות הפעילות הראשונות של הענף בישראל (2010-2012) והסתיימו. המשך הפעילות בתחום בשנים הקרובות נובעת מהסדר "מונה נטו", וכן מפתיחה צפויה נוספת של מכסות שמקורן בהסטת מכסות מטכנולוגיות אחרות. מערכות אלה נחלקות לשני סוגים:
 - מערכות ביתיות – הספק של עד 20KW – מצריכות גג בשטח של 200 מ"ר.
 - מערכות מסחריות / עסקיות – בהספק בטווח 5MW – 21KW (מערכות אלה מקבילות להגדרה הקודמת בענף של מערכות בינוניות).
- שדות סולאריים גדולים (הספק של מעל 5MW) – הפעילות בתחום החלה בשנת 2013 וצפויה להימשך בשנים הבאות. בתחום זה מספר המתחרים נמוך יותר בשל חסמי הכניסה הגבוהים הדורשים יכולת יזמית גבוהה לצד חוסן פיננסי משמעותי, לשם מימון פעילות פיתוח הפרויקטים, האורכת זמן רב יותר, והמורכבות בהשגת סגירה פיננסית לפרויקטים.

במהלך אוקטובר 2014 החליטה הממשלה על פתיחתן של מכסות ייצור בטכנולוגיה פוטו-וולטאית בהיקף כולל של 520MW. זאת באמצעות הסטת מכסות מטכנולוגיות אחרות, במטרה להתקדם מחדש לכיוון היעד של ייצור חשמל באנרגיות מתחדשות בהיקף של 10% מסך צריכת החשמל בשנת 2020. זאת לאחר פתיחת הסדר "מונה נטו" בהיקף של 400MW. מכסות אלה, לצד מכרז תמנע בהיקף של 60MW שנפתח במהלך שנת 2015, צפויות להוות עוגן לפעילות הענף בשנים 2016-2017.

להערכת D&B, הפעילות בענף האנרגיה הסולארית צפויה להמשיך לצמוח בשנת 2016, בהמשך למגמה שהחלה בשנת 2015. זאת כפונקציה של מכסות חדשות שנפתחו, במטרה להתקדם מחדש לכיוון היעד של ייצור חשמל באנרגיות מתחדשות בהיקף של 10% מסך צריכת החשמל בשנת 2020, לאחר הקיפאון ששרר בענף בשנים 2012-2014.

3. מדד דן אנד ברדסטריט להערכת החוסן הפיננסי במשק

בחודש מאי עמד מדד דן אנד ברדסטריט להערכת החוסן הפיננסי במשק על 31.75, זו ירידה של 0.47% לעומת החודש הקודם. מגמת הירידה במדד, שהחלה במאי 2015, נמשכת עקב שחיקת מרווחים במרבית ענפי המשק.

